

محمد حسن دینانی
عضو هیات علمی دانشگاه شهید چمران (اروم)

ارزیابی برنامه‌های درسی رشته کتابداری در سطح کارشناسی

مسائل احتمالی آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی که به صورت ۱۲ پرسش مطرح شده بود بسیار متنوع بودند و پاسخگویی به یکایک آنها به دلیل محدودیت صفحات مجله، عدم احاطه اینجانب بر بعضی از آنها، و فرصت کمی که در اختیار داشتیم میسر نبود، لذا به جای پرداختن به تک‌تک آنها به مورد اول که از اهمیت بسیار بالایی برخوردار بود پرداختم و ضمن توصیفها و توضیحات ارائه شده در این مورد، به طور ضمنی به چند پرسش دیگر نیز پاسخ داده شده است. برای پاسخ به پرسش اول، برنامه رسمی کارشناسی کتابداری مبنای کار قرار گرفته و چهار موضوع: نیروی انسانی، متون درسی، محتوای دروسهای تخصصی و دروسهای گرایشها مورد توجه قرار گرفتند. در پایان نیز برای هر مورد پیشنهادهای مشخصی ارائه شده است.

چون مقایسه دست‌آوردهای یک برنامه با اهداف از قبل تعیین شده ارزیابی نامیده می‌شود، مناسب است که در ابتدا جمله‌ای را که با عنوان «تعریف و هدف» در مشخصات کلی، برنامه و سرفصلهای دروس دوره کارشناسی کتابداری مصوب ۱۳۶۷ آمده است ذکر نماییم. در آن متن چنین آمده است:

تعریف و هدف

هدف از تدریس دروس کتابداری در سطح کارشناسی آشنا ساختن دانشجویان است با اهمیت نقش کتابخانه در گسترش فرهنگ و علوم و فنون در جامعه و آماده ساختن آنها جهت کار در انواع مختلف کتابخانه‌ها و ایجاد مهارت‌های لازم در انجام این امور...

همان‌طور که مشاهده می‌شود در بند بالا چیزی به عنوان تعریف وجود ندارد و واژه تعریف در عنوان زیادی است. جمله‌پردازی این بند به گونه‌ای است که شما نیز چون من خواندن آن را دشوار یافته‌اید و احتمالاً مجبور بوده‌اید آن را بیش از یک بار بخوانید. شاید شما نیز ترجیح می‌دادید به جای «اهمیت نقش کتابخانه...»، به «اهمیت کتابخانه...» اکتفا می‌شد. بعلاوه، متوجه شده‌اید که دو کلمه «این امور...» در آخر بند مرجع مشخصی ندارد. علی‌رغم ابهامات موجود در هدف می‌توان بر سه گروه فعالیت انگشت گذاشت و آنها را راهنمای کلی فعالیتهای آموزشی گروههای کتابداری تلقی کرد.

— اهمیت کتابخانه در گسترش فرهنگ و علوم و فنون در جامعه.

— آماده ساختن دانشجویان جهت کار در انواع مختلف کتابخانه‌ها.

— ایجاد مهارت‌های لازم در انجام این امور (احتمالاً: مجموعه‌سازی، سازماندهی، ارائه خدمات، و اشاعه اطلاعات).
کمیته تخصصی کتابداری و اطلاع‌رسانی که اهداف بالا را برای گروه‌های آموزشی تعیین کرده برای دایر کردن دوره کارشناسی کتابداری حداقل شرایط و امکانات زیر را لازم دانسته است.

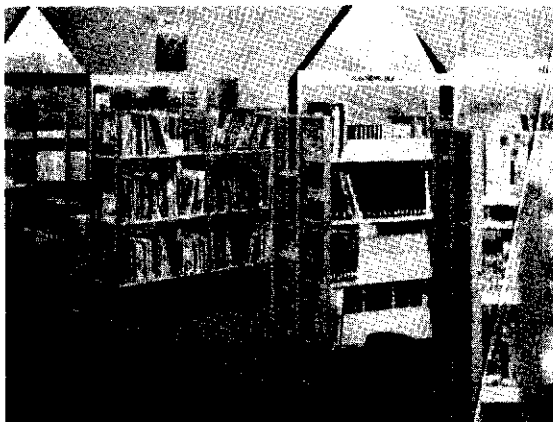
۱. سرپرست گروه یا حداقل مرتبه استادیاری
 ۲. استادیار تمام وقت به ازای حداقل هر ۲۰ دانشجویک نفر
 ۳. مربی تمام وقت به ازای حداقل هر ۱۰ دانشجویک نفر
 ۴. کتابخانه مجهز و منابع ضروری آموزشی
 ۵. آزمایشگاه مجهز کتابداری و وسایل کمک آموزشی
- گرچه اندازه‌گیری دست‌آوردهای منظور شده در هدف به دلیل کیفی بودن آنها براحتی قابل اندازه‌گیری نیست، ولی شرایطی که برای راه‌اندازی دوره قائل شده‌اند به گونه‌ای کمی اندازه‌پذیر است و عدم مراعات یا عدم دستیابی به آن آشکار است. در شهر تهران که مرکزیت فعالیتهای علمی را به خود اختصاص داده چهار گروه آموزشی دانشگاه تهران، الزهرا، علامه طباطبائی و دانشگاه علوم پزشکی تهران واجد اولین شرط دایر بودن رشته یعنی «سرپرست گروه یا حداقل مرتبه استادیاری» نیستند. این امر در مورد دو گروه آموزشی تبریز و اصفهان نیز صادق است. به بیان دیگر از نه گروه با مرتبه استادیاری هستند. اما هیچ یک از گروه‌های آموزشی مستقر در تهران و شهرستانها به دو شرط دیگر دایر بودن رشته یعنی «به ازای حداقل هر ۲۰ دانشجویک نفر

استادیار تمام وقت و به ازای حداقل هر ۱۰ دانشجویک مربی تمام وقت» دست نیافته‌اند.

بدین ترتیب پس از پنج سال از تصویب و اجرای برنامه هنوز هیچ یک از گروه‌های کتابداری به حداقل پیش‌بینی شده در مورد نیروی انسانی مدرس دست نیافته است. اگر مدرسان را مهمترین عامل کیفیت تدریس تلقی کنیم، در آن صورت کیفیت تدریس کتابداری در سطح کارشناسی زیر حداقل تعیین شده است. نکته قابل توجه اینکه این زیر حداقل نیروی انسانی گروه‌های کتابداری عهده‌دار اداره و تدریس برنامه‌های آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی و برنامه‌های آموزشی کتابداری سازمانهای دولتی مانند کتابخانه ملی، دانشگاه تربیت مدرس، دانشگاه آزاد اسلامی، آستان قدس رضوی و شورای کتاب کودک، کتابخانه منطقه‌ای علوم و تکنولوژی نیز می‌باشد و در مواردی به جای اعضای هیئت علمی که به تحصیل اشتغال دارند تدریس می‌کنند. اسف‌بارتر اینکه فارغ‌التحصیلان کتابداری دانشگاه علوم پزشکی ایران نیز سخت در تلاش‌اند تا با محدودترین امکانات، گروه‌های کتابداری جدیدی به گروه‌های قبلی بیفزایند. نمونه‌ای از این موارد در سمینار کتابداری و اطلاع‌رسانی اصفهان رخ نمود و نمونه دیگر آن در سمیناری که با همین نام در سال ۱۳۷۳ در کرمان دایر خواهد شد رخ می‌نماید.

موارد بالا این نکته را آشکار می‌سازد که روند دایر کردن گروه و پذیرش دانشجوی به لحاظ نیروی انسانی مدرس در پنج سال گذشته بسیار نامطلوب بوده است و ادامه آن بویژه در دانشگاه‌های علوم پزشکی، می‌تواند کیفیت آموزشی کتابداری را جدأ به مخاطره اندازد.

یکی از پیامدهای کمبود نیروی انسانی و درگیری همین نیروی کم در تعداد زیادی برنامه در جاهایی غیر از گروه آموزشی، عدم تولید کتاب درسی است. وضعیت کتابهای درسی ۱۹ عنوان

دروس تخصصی کتابداری در جدول زیر مشخص شده است:

متن درسی		
مقدمات کتابداری	شناختی از دانش شناسی	ابرامی
مجموعه سازی ۱ و ۲	انتخاب کتاب	سینائی
سازماندهی مواد ۱ و ۳ و ۴		
مرجع شناسی عمومی	مقدمه ای بر خدمات	مهراد
لاتین و تخصصی	مرجع	
اصول کار مرجع	مبانی مرجع	دیانی و معرف زاده
مواد و خدمات کتابخانه		
برای کودکان، نوجوانان و نوسودان	—	
مواد سمعی و بصری	—	
ساختمان و تجهیزات کتابخانه	—	
تاریخچه کتابخانه	—	
اداره کتابخانه	—	
کتابشناسی	—	
گزارش نویسی	آیین گزارش نویسی	عباس حری

همان طور که در بالا مشخص است ظاهراً برای پنج درس از ۱۹ درس، کتاب درسی مشخص داریم. البته ممکن است در مورد کتاب درسی همین چهار درس نیز توافق جمعی حاصل نشده باشد و برای تدریس آنها همانند سایر دروس به انتخاب مدرس بخشهایی از کتابهای موجود و یا مقالات مرتبط با دروس یا جزوات تدریس شود. نبود کتاب درسی مشخص و عدم تناسب سرفصلهای دروس کتابداری با منابعی که برای هر درس در کتاب سرفصلها معرفی شده است، امکان دستیابی به نتایج مشخصی از برنامه آموزشی کتابداری را غیر ممکن ساخته است. در زیر سه مورد از سرفصلها و منابع مشخص شده برای آنها به عنوان نمونه عرضه شده است.

سرفصل مقدمات کتابداری: ۳ واحد

تعاریف و مفاهیم کتاب و کتابداری — کتابخانه: اهداف و وظایف آن، اشاره مختصری به انواع کتابخانه ها و خدمات آنها — بازدید از انواع کتابخانه (ملی، عمومی، دانشگاهی، تخصصی) — رابطه کتابخانه با سایر سازمانها و نهادها — آموزش کتابداری و تأثیر آن بر گسترش کتابخانه — نقش کتابخانه در جامعه — سازمانهای حرفه ای کتابداری

منابع:

کتاب	سیر کتاب در ایران
کتاب	کتابخانه های ایران و مقدمه ای درباره کتابخانه های قدیم
(اطلاعات)	خدمات کتابخانه و پیشرفتهای ملی
(اطلاعات علمی)	خدمات کتابخانه و پیشرفتهای ملی
(اطلاعات علمی)	نشریات در کشورهای مستضعف
کتاب	وسایل و تجهیزات کتابخانه
کتاب	کتابخانه آموزشی گاهی

سرفصل درس مجموعه سازی ۱: تهیه و سفارش ۲ واحد
 کلیاتی درباره انتخاب و روابط آن با تهیه مواد کتابخانه.
 تهیه مواد کتابخانه ای شامل:
 — آشنایی با انواع مواد کتابخانه ای (کتاب، بیانیه، جزوه، بروشور و غیره)
 — کلیاتی درباره ناشران ایرانی و وضعیت توزیع کتاب در ایران
 — شیوه های تهیه مواد کتابخانه ای فارسی و خارجی در داخل ایران (خرید، اهداء و مبادله)
 — سفارش مستقیم از طریق کارگزار — شرایط انتخاب کارگزار
 — کارهای پیش از سفارش، مراحل مختلف سفارش و نگهداری سوابق سفارش و پیگیری — مراحل پس از دریافت
 — کارهای فصلی شامل آماده کردن مواد برای صحافی، سیاه برداری و مانند آنها

منابع:

خدمات فنی	بخشی از کتاب
حروف چینی دستی	مقاله
حروف چینی ماشینی	مقاله

سرفصل مواد و خدمات کتابخانه برای بزرگسالان نوسود: ۲

واحد

هدف: آشنایی کلی با نیازهای خواندنی نوسودان و شیوه ارائه

خدمات

شناخت جامعه نوسود شهری و روستایی - آشنایی با شیوه‌ها و مراکز مختلف سوادآموزی نظام آموزش غیررسمی برای نوسودان - خواندنیهای نوسودان و مراکز تولید و نشر این مواد - شیوه‌های ساده تولید مواد خواندنی - شیوه‌های جذب نوسودان به کتابخانه (نهیته فهرست مواد خواندنی بعدی نوسودان - ترتیب نمایشگاه و تبلیغات، راهنمایی مراجعه کنندگان نوسود در امر مطالعه.

منابع:

برنامه ریزی آموزش سواد تابعی در آسیا
به سوی سوادآموزی علمی
آموزش پایه بزرگسالان
روشهای سوادآموزی بزرگسالان
کتابشناسی خواندنیهای ساده
مقدمه‌ای بر آموزش مداوم
نگاهی به سوادآموزی در کشورهایی که انقلاب کردند
کتابخانه در خدمت محرومین اجتماع
فلسفه خدمات کتاب برای همه
نقش کتابدار در آموزش بزرگسالان
رسانه‌های چندگانه در خدمت مردم

مقاله

مقاله

مقاله

مقاله

مقایسه سرفصلها با محتوای منابع آنها ناهمخوانی آشکاری را به نمایش می‌گذارد و مدرس را به چاره‌جویی وامی‌دارد. پیامد طبیعی چنین وضعیتی این است که برای درسی واحد در گروههای متفاوت و حتی در یک گروه آموزشی محتوای متفاوتی متناسب با ذوق، سلیقه و دانش مدرس تدریس شود. در نتیجه، هیچ دلیلی در دست نیست که فارغ التحصیلان رشته به حداقل مهارتهای مشخص یکسانی دست یابند. جلوه‌ای از این مورد در قبولیهای کارشناسی ارشد رخ می‌نماید. پرسشهای مطرح شده در امتحان از متون نامشخص مطرح می‌شود که گروه مشخصی از دانشجویان آنها را مطالعه کرده‌اند و در نتیجه کمتر اتفاق می‌افتد که فارغ التحصیلان دیگر گروههای مختلف آموزشی در محیط کار ارزشها و کارشناسی ارشد راه یابند، و یا کمتر اتفاق می‌افتد که فارغ التحصیلان گروههای مختلف آموزشی در محیط کار ارزشها و مهارتهای مشابهی به نمایش بگذارند و محیط مناسبی برای رشد عملی کتابداری فراهم سازند.

نکته قابل توجه دیگر عدم تزریق خون تازه در رگهای درسهای اختصاصی کتابداری است. مقایسه درسهای دوره کاردانی مصوب ۱۳۶۱ و درسهای دوره کارشناسی مصوب ۱۳۶۵ نشان می‌دهد که درسهای کاردانی قدری کش داده شده‌اند تا برنامه دوره کارشناسی به ۱۴۵ واحد برسد. این نکته از مقایسه درسهای اصلی دوره کاردانی و دوره کارشناسی که در زیر فهرست شده‌اند به خوبی نمایان می‌شود:

واحد	کاردانی
۳	کتابخانه و کتابداری
۲	خدمات عمومی
۳	مجموعه سازی
۶	آماده سازی مواد ۱ و ۲
۴	مواد مرجع ۱ و ۲

واحد	کارشناسی
۳	مقدمات کتابداری
۲	تاریخچه کتابخانه و کتابداری
۲	مجموعه سازی (۱)
۲	مجموعه سازی (۲)
۱۲	سازماندهی مواد ۱، ۲، ۳ و ۴
	مرجع شناسی عمومی، لاتین تخصصی، اسلامی، کتابشناسی
۱۳	اصول کار مرجع

چنانچه مطلب بالا را به زبانی دیگر بیان داریم ابعاد مسأله ساز این برنامه بهتر نمایان می‌شود. در برنامه دوره کاردانی

شدن مطلب در زیر دروس دو گرایش عرضه می‌شود:

علوم انسانی و اجتماعی	علوم پایه
مبانی سازمان و مدیریت	تاریخ صنایع و اختراعات
مبانی علم حقوق	تاریخ علوم پزشکی
مبانی تاریخ اجتماعی ایران	ریاضیات عمومی
جغرافیای شهری و روستاشناسی	فیزیک عمومی
کلیات علم اقتصاد	شیمی عمومی
روانشناسی کودک و نوجوان	آمار و احتمالات مقدماتی
آمار و احتمالات مقدماتی	فیزیولوژی عمومی
تاریخ ادیان	زیست شناسی
تاریخ هنر	مبانی کامپیوتر و برنامه نویسی
مبانی کامپیوتر و برنامه نویسی	برنامه نویسی کاربردی

به گونه‌ای که در بالا آمده است بین دروس هر گرایش ارتباط درونی برقرار نیست و جز دو درس کامپیوتر در گرایش علوم پایه، محتوای هر درس منفک از سایر دروس و نه به عنوان جزئی از یک کل در نظر گرفته شده است. بعلاوه، محتوای هر درس بدون توجه به هدف گرایش، تواناییهای دانشجویان، و امکانات آموزشی شکل گرفته است.

در دانشگاه شیکاگو که برای اولین بار فکر کتابداری یا گرایش مطرح شد برای هر درس گرایش هدفی مشخص شد، سرفصلهایی تعیین گردید و برای هر درس کتابی متناسب تألیف شد. اما محتوای دروس گرایش، بویژه گرایش علوم پایه، بدون هیچ گونه طرح قبلی و تنها براساس مطالب کتابهای دروس عمومی رشته‌های علوم شکل گرفته است. بدترین مثال در این مورد سرفصلهای درس ریاضیات عمومی است که برای عینیت بخشیدن به موضوع در زیر ذکر می‌شود:

ریاضیات عمومی، ۳ واحد

هدف: آشنایی با مباحث مقدماتی علوم ریاضی و زبان علم. ریاضیات به طور عام، تغییر مکان بدون حرکت، قطعه‌های کوتاه در حساب عالی، زبان مجموعه‌ها، تابع چيست، مقدمات جبر مجرد، تقارن، مفهوم گروه، اصول موضوع، شمارش و متناهی و نامتناهی، توپولوژی، نیروی تفکر غیر مستقیم، آنالیز حقیقی، نظریه احتمال، کامپیوتر و موارد استعمال آن، کاربردهای ریاضیات جدید، ناوردهای توپولوژیک، توپولوژی جبری، بدهون ابرفضا، جبر خطی.

تذکر مبانی: پانزده موضوع از موضوعات فوق می‌بایستی تدریس گردد.

نمی‌دانم شما چه مقدار با ریاضیات سر و کار دارید، یا چه مقدار با عناوین علمی بالا آشنا هستید. اما گمان می‌کنم می‌توانید

مصوب سال ۱۳۳۶، ۶ واحد از دروس علمی (۳۲۴ ساعت کارورزی) بودند در حالی که در برنامه کارشناسی پیوسته مصوب سال ۱۳۵۱، ۳۴ واحد از دروس عملی هستند. از این تعداد ۶۸۰ ساعت دروس عملی و ۸۵۳ ساعت کارورزی می‌باشند.

برای اینکه بتوان به کیفیت تدریس این ۳۴ واحد عملی پی برد، چهار نکته زیر باید مدنظر باشد.

۱. در ابتدای این بحث نشان داده شد که کمیت و کیفیت نیروهای انسانی گروههای آموزش چه مقدار زیر حداقل لازم برای راه اندازی برنامه آموزشی است.

۲. طبق مصوبه، احتساب دروس موظف و حق التدریس دروس کارآموزی نمی‌تواند در صورت دروسهای حق التدریس محاسبه شود. به بیان دیگر بابت کارهای مربوط به دروس کارورزی حق التدریس پرداخت نمی‌شود و مدرس انگیزه‌ای برای جدی گرفتن آنها در اختیار ندارد.

۳. در کتاب سرفصلها حداقل شرایط و امکانات لازم برای دایر کردن دوره (۱) کتابخانه مجهز و منابع ضروری آموزشی (۲) آزمایشگاه مجهز کتابداری و وسایل کمک آموزشی قید شده است.

۴. بسیاری از گروههای آموزش نه تنها کتابخانه و آزمایشگاه مجهز کتابداری ندارند بلکه، به کتابخانه‌هایی که در آنها حداقل یک نفر کارشناس کتابداری به کار اشتغال داشته باشد نیز دسترسی ندارند و اگر هم دسترسی داشته باشند، آن کارمند به چه انگیزه‌ای باید به خود زحمت دهد و هر نیمسال بر کار چند دانشجوی کارورز نظارت کند.

اندکی دقت در چهار مورد بالا کاملاً وضعیت و کیفیت ۳۴ واحد دروس عملی کتابداری را مشخص می‌سازد و جای شکی در مورد عدم مطلوبیت کیفیت دروس عملی کتابداری باقی نمی‌گذارد.

نکته قابل توجه در برنامه کارشناسی کتابداری گرایشهای متفاوت است. این مورد می‌توانست نکته مثبتی برای برنامه تلقی شود، اما به دو دلیل دستیابی به اهداف گرایش میسر نمی‌شود:

۱. دروسهای گرایش فاقد ارتباط و نظم درونی هستند.

۲. محتوای دروس گرایش با هدف برنامه، تواناییهای دانشجویان و امکانات آموزشی همخوانی ندارد. برای ساده‌تر

حدس بنزید که تدریس ۱۵ عنوان از موارد بالا در حداکثر ۱۴ جلسه‌ای که در هر نیمسال تشکیل می‌شود به دانشجویان تحصیل کرده در رشته‌های علوم انسانی چه نتیجه‌ای به بار می‌آورد. تجربه چندین ساله مشخص ساخته است که سرفصلهای دروس فیزیک عمومی، ریاضیات عمومی و شیمی عمومی بسیار سنگین است و غیر مفید برای دانشجویان کتابداری است. محتوای این دروس باید بر دانش عمومی دانشجویان کتابداری بیافزاید، نه اینکه دانش تخصصی مناسب دانشجویان رشته‌های فیزیک، ریاضیات و شیمی را به زور وارد ذهن دانشجویان کتابداری کند.

چند نکته دیگر در مورد دروسهای گرایش علوم انسانی و علوم پایه این است که ۱) برای بعضی از این دروس نمی‌توان مدرسی پیدا کرد، تاریخ هنر و تاریخ صنایع و اختراعات دو نمونه برجسته از این دروس هستند. ۲) مشخص نیست که چرا دانشجویان گرایش علوم انسانی ۳ واحد درس کامپیوتر و دانشجویان علوم پایه ۶ واحد درس کامپیوتر دارند. گمان نمی‌کنم که کار کردن با کامپیوتر در کتابخانه‌های علوم انسانی و علوم پایه تفاوتی داشته باشد. ۳) مشخص نیست که چرا دانشجویان علوم انسانی ۶ واحد درس مدیریت و دانشجویان علوم پایه ۳ واحد درس مدیریت دارند. گمان نمی‌کنم مدیریت کتابخانه‌های علوم و کتابخانه‌های علوم انسانی چنین نیازی را تحمل کرده باشند. طی مذاکراتی که با مدرسان و دانشجویان دانشگاه‌های تهران، تبریز و اهواز در مورد درس کامپیوتر داشته‌ام مشخص شد که درس کامپیوتر در دانشگاه تهران توسط لیسانسیه‌ای غیر کتابدار به صورت نظری تدریس می‌شود و دانشجویان امکان دسترسی به کامپیوتر و لمس کلیدهای آن محروم است. در دانشگاه تبریز در یک نیمسال ۱۷ دانشجو از درس کامپیوتر نمره‌ای کمتر از ۱۰ گرفته‌اند زیرا مدرس، درس زبان C را به عنوان مبانی کامپیوتر تدریس می‌کرده است. در دانشگاه اهواز مبانی کامپیوتر و زبان بیسیک و برنامه CDS-ISIS توسط مدرّس کتابدار تدریس می‌شود. در حالی که در فصلهای دروس کامپیوتر زبان فرتن و زبان کوپول توصیه شده است. به یقین هریک از گروههای آموزشی برای آنچه می‌کنند دلیلی عرضه خواهند کرد، اما دور شدن از سرفصلها و ناهماهنگی در دور شدن از سرفصلها نشان دیگری از عدم دستیابی برنامه به اهداف از قبل تعیین شده است.

مواردی که تا به حال مورد توجه قرار گرفت نشان داد که نتیجه ارزیابی برنامه آموزشی مطلوب نیست و پرداختن به تغییرات در زمینه‌های متفاوت ضروری است. حداقل تغییراتی که پرداختن به آنها از اولویت برخوردار است عبارتند از:

۱. ممانعت جدی از راه‌اندازی گروه آموزشی جدید در دوره

کارشناسی کتابداری و تأکید بر حداقل استاندارد مندرج در برنامه آموزشی.

۲. تقویت گروههای آموزش جدید از طریق استخدام نیروهای جدید، ارتقای سطح علمی اعضای هیئت علمی فعلی و کاستن از تعداد دانشجویان.

۳. فراهم آوردن شرایط لازم برای تألیف و تولید کتابهای درسی کتابداری از طریق ۱) پرداخت حق التألیف برابر با حق التدریس و ۲) عدم تأکید بر تطابق محتوای کتاب درسی با سرفصلهای مصوب و توجه به ضرورت تغییر و ضرورت نوآوری در محتوای دروسها.

۴. حمایت ضمنی از کتابهای درسی و کمک درسی موجود از طریق انتشار فهرست منابعی که در امتحانات دوره بالاتر مورد توجه قرار خواهند گرفت.

۵. تشکیل کمیته‌ای از متخصصان رشته‌های علوم و کتابداری برای پرداختن به محتوای دروس گرایشهای موجود در رشته کتابداری.

۶. ایجاد تغییرات زیر در دروسهای دوره کارشناسی کتابداری: الف. گزارش نویسی حذف و به جای آن سه واحد درس روشهای تحقیق در کتابداری اضافه شود.

ب. مرجع شناسی تخصصی در دو درس مرجع شناسی عمومی فارسی و لاتین ادغام شود و به جای آن درس پایگاههای اطلاعاتی گنجانده شود.

ج. تاریخچه کتابخانه در مقدمات کتابداری ادغام شود و به جای آن مبانی و تاریخچه اطلاع رسانی گذارده شود.

د. کتابشناسی در دروسهای مرجع شناسی عمومی فارسی و لاتین و اصول کار مرجع ادغام شود و به جای آن نمایه سازی و چکیده نویسی گذارده شود.

ه. چهار واحد از کارآموزیها حذف شود و به جای آن پایان نامه گذارده شود.

و. تاریخ صنایع و اختراعات حذف شود و به جای آن سه واحد درس کامپیوتر دیگر علاوه برشش واحد فعلی اضافه شود.

ز. تاریخ علوم پزشکی به تاریخ و فلسفه علوم تغییر یابد (سرفصلهای این درس تاریخ فلسفه علوم است، فقط نام آن تاریخ علوم پزشکی است).

ح. بر تعداد واحدهای متون اختصاصی انگلیسی چهار واحد اضافه شود و یا اینکه دانشجو مجاز باشد به جای چهار واحد زبان فرانسه و...، چهار واحد دیگر درس متون انگلیسی (۳) و متون انگلیسی (۴) بگیرد.